

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 9 ■ אلول תש"ן ■ ספטמבר 1990

תואל לאור ע"י ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד יאיר בן-דוד
המערכת: אבן גבירול 30, תל-אביב 64078

חברים יקרים,

אמינות היא אחת התכונות ההכרחיות לכל מי שעיסוקו בעריכת דין. מילתו של עורך הדין היא מילה והבטחתו היא הבטחה, בין אם המדובר כלפי בית-המשפט, עמית למקצוע, לקוח או הצד-שכנגד. והנה, לעתים דומה שנפערים סדקים בחומה בצורה זו ששמה אמינות מקצועית. ועדת האתיקה נדרשה בעת האחרונה לטפל במספר מקרים חמורים, שכלולם מכנה-משותף: הפרת הבטחות ו/או אמירת דברים שאינם אמת, ביחסים בין עורך הדין לחברו ולבית-המשפט.

הדוגמאות הן שונות ואזכיר רק מקצתן לשם המחשה: עו"ד מסכים לבקשת עמיתו, ב"כ הצד שכנגד, לדחיית דיון, אך מתנה אותה בתנאים מסויימים. העמית מדווח לבהמ"ש על ההסכמה אך לא מזכיר כלל את התנאים. מקרה אחר: עו"ד נותן הסכמה בע"פ לבקשת דחייה המוגשת מטעם עמיתו, אך אחר-כך מתכחש לה בבהמ"ש או ההיפך: עו"ד מודיע לבהמ"ש כי חברו הסכים לדחייה ובבדיקה מתברר כי לא היו דברים מעולם.

כי כבודנו - באמינותנו.

בכרכה,

עמוס נצר, עו"ד

יו"ר ועדת האתיקה

פסק-דין

עו"ד המעניק לצד-שכנגד ארכה בלתי קצובה - חייב להודיע לו על סיומה

כאשר חברים למקצוע מנהלים מו"מ לפשרה ואחד הצדדים מעניק לצד השני ארכה להגשת כתב הגנת, וכשארכה זו איננה חד משמעית באורכה, דהיינו איננה מוגבלת מראש בזמן - הרי על נותן הארכה מוטלת החובה החברתית לפנות בכתב, או לפחות בע"פ, לצד השני ולהודיע לו כי הארכה מסתיימת תוך זמן קצר

כל שהוא, זאת כדי שהצד השני יוכל לפעול ולהגיש את כתב הגנתו, או כל הליך אחר לפי העניין, בטרם יהיה מאוחר מידי מבחינתו, ועלול להיגרם ללקוחו נזק של ממש.

כך פסק בית-הדין המשמעתי של ועד מחוז ת"א (בהרכב החברים: עו"ד ע. בן-זמרה - אב"ד, עו"ד ד.ב. מור ועו"ד ז. קורוליק) בפסק-דין חדש - בד"מ 41/89. פסק-הדין עוסק בסוגיה חשובה ורגישה של אמינות וקולגיאליות בין עורכי דין המייצגים צדדים יריבים כמו"מ לפשרה, שלבסוף אינו עולה יפה.

העובדות: חברה מסחרית השכירה נכס השייך לה לחברה אחרת. בעקבות שריפה שפרצה בנכס, הגישה המשכירה תביעת נזיקין נגד השוכרת לבהמ"ש

החברית המצופה מכל חבר למקצועי.

בסיכום, הנאשם הורשע בעבירה על כלל 26 לכללי האתיקה המקצועית התשמ"ו-1986 ובעבירה על סעיף 53 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961. לאור עברו המשמעותי הנקי הוא נדון לעונש של אזהרה בלבד ותשלום הוצאות המשפט.

תזכורת

חובה לוודא בקפדנות את מצב החוב לפני נקיטת כל הליך בהוצאה-לפועל

בעקבות מספר מקרים להם נדרשה באחרונה ועדת האתיקה, רואה הוועדה לנכון לחזור ולהזכיר לצבור החברים כדלקמן: עורך דין המטפל בשם מרשו בגביית חוב באמצעות ההוצאה לפועל, חייב לבדוק את מצב החוב לא רק בעת פתיחת התיק, אלא לפני כל פעולה ופעולה שבכוונתו לבצע כנגד החייב.

לא מכבר זנה הוועדה בתלונה שהוגשה כנגד עורך דין אשר טיפל בשם מרשו בגביית חוב באמצעות ההוצאה לפועל. מבדיקת העובדות התברר כי לאחר שעה"ד הוציא צו עיקול כנגד מטלטלי החייב, התנהל ביניהם מ"מ ועוה"ד מסד לחייב מספר חשבון בבנק, שבו יוכל להפקיד את סכום החוב, אם ירצה לשלמו.

זמן מה אחר כך נקט עוה"ד כלפי החייב פעולות נוספות ובמהלכן הוציא את מטלטליו המעוקלים למכירה. רק לאחר המכירה התברר לעוה"ד כי החייב כבר שילם את חובו, לאחר שהפקיד את הכסף בחשבון הבנק שאת מספרו קיבל מעוה"ד.

מבירור שנערך בוועדת האתיקה התברר, כי עוה"ד לא בדק את מצב החשבון בבנק בטרם המשיך בהליכי ההוצאה לפועל כנגד החייב. הוועדה ראתה בהתנהגות זו משום התרשלות מצדו של עוה"ד, והחליטה על הגשת קובלנה נגדו לכי"ד המשמעותי.

מסמכים שנמסרו לעו"ד המתפקד כבורר בסכסוך – אינם מוגנים ע"י חסיון מקצועי

סעיף 90 לחוק לשכת עורכי הדין תשכ"א-1961 עוסק, כידוע, בחסיון המקצועי שבין עו"ד ללקוחו. וזו לשונו: "דברים ומסמכים שהוחלפו בין לקוח לבין עורך דין ויש להם קשר ענייני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח. לא יגלה אוחם עורך הדין בכל הליך משפטי. חקירה

המחוזי. השוכרת היתה מבוססת בחברת ביטוח, וזו היתה אמורה לפצות הן את המשכירה והן את השוכרת בגין נזקי השריפה.

לאחר הגשת התביעה נפגשו שלושת עורכי הדין, של התובעת, הנתבעת וחברת הביטוח, מתוך כוונה לסיים את התובענה בפשרה. ב"כ התובעת הציע במהלך המו"מ הצעה כספית מסויימת כתנאי לביטול התביעה.

מאן ואילך חלוקות הדעות: ב"כ הנתבעת וחברת הביטוח טוענים כי הושג סיכום עם ב"כ התובעת לפיו כל עוד מתנהל בין הצדדים מו"מ לפשרה, הוא מסכים שהנתבעת לא תגיש כתב-הגנה והוא מתחייב לא לבקש פסק דין מחמת העדר הגנה. מול גירסה זו טוען ב"כ התובעת, כי הסיכום היה שאם לא התקבל תשובה חיובית להצעת הפשרה שלו, מיידית, הוא רשאי להמשיך לפעול במסגרת התובענה.

כחודשיים לאחר הפגישה בין הצדדים הגיש ב"כ התובעת בקשה למתן פסק-דין בהעדר הגנה, ובהמ"ש נעטר לו. הוא לא טרח לידע על כך את הנתבעים, לא בכתב ולא בע"פ.

הנתבעים, שנפגעו מאוד ממהלכו של ב"כ התובעת, בהיותם משוכנעים כי בידיהם "הסכמה חברית" ממנו, שכל עוד מתנהל מו"מ בין הצדדים אין עליהם למחר ולהגיש כתב הגנה - פנו לוועדת האתיקה על הלשכה בתלונה כנגד הוועדה, לאחר ששמעה את גירסאות הצדדים, החליטה להגיש קובלנה לבית-הדין כנגד ב"כ התובעת, הוא הנאשם בתיק זה.

החלטת בית הדין: בית הדין המשמעותי, לאחר ששמע את עדויות הצדדים, הגיע למסקנה כי הוא פטור מלקבוע חד משמעית איזו משתי הגירסאות הינה הקרובה יותר למציאות.

בצטוט את כלל 26 לכללי האתיקה המקצועית, הקובע: "בכל עניין מקצועי יגלה עו"ד יחס חברי כלפי חברו למקצוע ולא ימנע ממנו כל הקלה שאין בה כדי לפגוע בעניינו של לקוחו" אומר בית הדין:

"בחובה מינימלית זו לא עמד הנאשם. גם אם מבחינתו הצעת הפשרה שהציע לנציגי הנתבעת וחברת הביטוח, היתה אולטימטיבית ונדרשה מבחינתו "תשובה מיידית", הרי משהסיכם להמתין, ולא קבע הגבלה חד-משמעית לארכה שנתן, היתה עליו חובה להודיע למתלונן, לפחות יום יומיים קודם, על כוונתו להגיש בקשה לקבלת פסק דין בהעדר הגנה. העובדות מגלות כי הנאשם הסיכם להמתין, אפילו שדרש תשובה מיידית, כחודשיים ימים.

"אפילו הרגשתו הסובייקטיבית של הנאשם "שמושכים אותו" ומנצלים את הסכמתו למתן ארכה, ושחברת הביטוח איננה ממהרת כלל להסכים לכל פשרה שהיא – עדיין חובה היתה עליו להודיע לצד השני כי הוא עומד לבקש פסק דין. זוהי ההתנהגות

או חיפוש. מלבד אם יחזר הלקוח על חיסונו.

ועדת האתיקה נדרשה לא מכבר להביע את דעתה בשאלה, האם החסיון האמור חל גם על עורך-דין המתפקד כבורר.

העובדות: עורך דין ייצג שותפות, שבין שני שותפיה התנלע סכסוך. לבקשת שניהם הוא הסכים לשמש כבורר ביניהם. במהלך דיוני הבוררות פתחה המשטרה בחקירה בעניין הקשור לשותפות וביקשה לקבל לידיה את תיק הבוררות כדי לעיין במספר מוצגים הכלולים בו.

בפנייתו לוועדת העתיקה ביקש עוה"ד הבורר הנחיות כיצד לנהוג.

חוות דעת הוועדה: מעמדו של בורר הדן בסכסוך הוא כמעמד שופט. צד לבוררות אינו לקוח של עוה"ד הבורר, בתפקידו כבורר, ולפיכך החסיון המקצועי אינו חל על דבריו, מסמכים ומוצגים שנמסרו לו במהלך הבוררות. עם זאת המליצה הוועדה לעוה"ד לקבל צו מביהמ"ש בטרם ימסור למשטרה את מבוקשה.

עו"ד פלג

הגשת תצהיר כדי לסתור טענה בדבר הסכמה בין הצדדים אינה מחייבת התפטרות מייצוג

העובדות: עו"ד ייצג חברה מסחרית בתובענה בביהמ"ש מחוץ, בסכום של מאות אלפי שקלים, נגד מספר אנשים החייבים לה כסף. להפתעתו, הרשה בהמ"ש לנתבעים, בהעדרו ומבלי שהוגשה לשם כך בקשה מפורטת, הגשת כתבי הגנה. מנוסח החלטת בהמ"ש ניתן היה להבין כאילו החלטה זו היא בהסכמת הצדדים.

בפנייתו לוועדת האתיקה מצוין עוה"ד, כי הוא עומד לפנות לבהמ"ש בבקשה לביטול החלטתו להרשות הגשת כתבי הגנה, ולשם כך עליו להגיש תצהיר מטעמו שבו ייאמר כי למעט ההסכמות שנרשמו בפרוטוקול בהמ"ש, הוא מעולם לא נתן לצד השני הסכמה להגשת כתבי הגנה.

"בנסיבות האמורות אבקשכם להתיר לי להמשיך לייצג את מרשתי למרות הגשת תצהיר מטעמי", אומר עוה"ד, ומדגיש כי לשם הגשת התובענה הוא השקיע עד כה מאות שעות עבודה, ומרשתו אף שילמה לו עשרות אלפי שקלים על חשבון שכר הטיירה. "נראה לי על כן כי מן הראוי שאוכל להצהיר ביחס לבעיה המצומצמת של הגשת כתבי הגנה מבלי שאתפטר מייצוג מרשתי", טוען עוה"ד.

חוות דעת הוועדה: התצהיר בו מדובר נושא אופי דיוני (גם אם תוצאותיו מהותיות) ומקור עובדותיו

הוא בשיח ושיג בין עורכי הדין של הצדדים. לא מקובל על הוועדה כי בדרך של סטייה מהסכם בין עורכי הדין והטלת מגבלה על הגשת תצהיר כגון זה, "יינטרל" עוה"ד המטפל בתיק. יש איפוא מקום לאפשר לעוה"ד להמשיך לייצג את מרשתו בתובענה, על-אף הגשת התצהיר על ידו.

עו"ד ולקוחו

עו"ד אינו רשאי לאפשר חזרה מתצהיר לאחר שניתן בפניו

העובדות: עו"ד ייצג בעל ואב בהליכי מעמד אישי בינו לבין אשתו. לצורך ההליך המשפטי חתמו בפניו שתי בנותיו של מרשו על תצהירים. אחת הבנות הינה בגירה והשנייה בת 17. הבנות חתמו על התצהירים לאחר שקראו אותם ואף ביקשו להכניס בהם שינויים מספר, אשר בוצעו בהתאם לדרישתן.

הנה, משנודע הדבר לאם, שעמה נמצא האב בהליכי התדיינות, היא הפעילה לחצים כבדים על הבנות, אשר פנו לעוה"ד וביקשו ממנו להחזיר להן את התצהירים ולא לעשות בהם כל שימוש. מן הצד שכנגד, מתנגד מרשו של עוה"ד לדרישת הבנות והזהיר את פרקליטו כי אם יחזיר התצהירים או יימנע מעשות בהם שימוש - הוא ישקול פטוריו מן הייצוג.

בפנייתו לוועדה שואל עוה"ד המייצג את הבעל: "האם עלי להחזיר לבנות את תצהיריהן, הכוללים חומר שהינו מהותי ביותר לטובת ענייניו של מרשי, ואם כן - האם אני רשאי להשאיר בידי עותק מן התצהירים, ולעשות בו שימוש במהלך הדיון המשפטי?"

חוות דעת הוועדה: תצהיר שניתן בפני עו"ד ואושר, כאילו ניתן בפני כולי עלמא. לאור העובדה שהבנות נתנו את תצהיריהן ברוצון החופשי - אין להן זכות לחזור בהן, ועוה"ד אינו רשאי לאפשר להן לעשות כן. עם זאת הדגישה הוועדה כי תשובה זו מתייחסת רק להיבט האתי, להבדיל מההיבט המשפטי והראייתי.

עו"ד פרטיים

עו"ד שכיר רשאי לטפל גם בלקוחות פרטיים כל עוד מסכים לכך מעבידו

נושא העבודה הפרטית של עורכי דין שכירים, אם במשרדים פרטיים ואם במוסדות, מעסיק מאז

ההמחאות את פרטי האישיים בצירוף תוארו כעורך-דין ובנוסף לכך לציין ע"ג ההמחאות גם את פרטיה של בת-זוגתו?

חוות-דעת הוועדה: עו"ד אינו רשאי לנהל את הפעולות הכספיות של משרדו מתוך חשבון המשותף לו ולמי שאינו עורך-דין, גם אם מדובר ברעייתו. ברם, רשאי עו"ד להשתמש לצורך עבודתו המקצועית בחשבון הבנק הפרטי שלו, אם החשבון הוא על שמו בלבד.

ככפוף לאמור לעיל, אין מניעה לציין על גבי המחאות של חשבון פרטי (שלא משמש לפעילות המשרד), לצד פרטיו ותוארו של עורך הדין, גם את פרטי רעייתו, אם שניהם בעלי החשבון במשותף.

עו"ד ובהמשך

דחייה עקב צו מילואים יש לבקש מייד - גם אם קיימת אפשרות שהשירות יידחה

ועדת האתיקה דנה באחרונה בתלונה שהוגשה ע"י בהמ"ש כנגד עו"ד אשר הגיש באיחור בקשה לדחיית דיון, בנימוק שהוא נקרא לשירות מילואים. הבקשה הוגשה חמישה ימים בלבד לפני מועד קיום הדיון ולפני צאתו של עוה"ד לשירות, וזאת על-אף שצו הגיוס למילואים היה בידו שבועות אחדים לפני הגשת הבקשה.

בבירור עם עוה"ד, הוא טען כי השחה את הגשת בקשת הדחייה משום שסבר כי יעלה בידו לדחות את שירות המילואים, או שהשירות יידחה ביוזמת היחידה עצמה, כפי שכבר אירע לו בעבר. רק כשתקוותו זו נגוזה - הוא הגיש את בקשת הדחייה.

לאור הנסיבות המיוחדות של המקרה, כפי שפורטו בתגובתו של עוה"ד לתלונה, החליטה ועדת האתיקה שלא למצות את הדיון עם עוה"ד במקרה זה ולהסתפק באזרה בלבד. עם זאת רואה הוועדה לנכון להזכיר לכלל החברים את הסיכום שהושג, עוד בקיץ אשתקד, עם נשיא בהמ"ש המחוזי בת"א, כבי השופט ד"ר א. וינוגרד.

על-פי סיכום זה, כל בקשת דחייה עקב שירות מילואים יש להגיש מייד עם קבלת הצו, גם אם בדעת עורך-הדין להגיש ליחידתו בקשה לדחיית השירות וגם אם הוא סבור כי יש סיכוי שבקשתו תיענה. בקשות שתוגשנה סמוך למועד הדיון או ההתייצבות לשירות לא תיענינה.

הוועדה מדגישה כי אם תוגשנה תלונות מצד שופטים כנגד חברים שלא יפעלו בדרך זו, לא יהיה מנוס מנקיטת צעדים משמעתיים נגדם.

ומתמיד הן את השכירים עצמם, הן את מעבידיהם והן את מוסדות הלשכה.

לא מכבר פנה עורך-דין בתלונה לוועדת האתיקה כנגד קבוצה של עורכי דין שכירים, המועסקים במוסד ציבורי גדול, ואשר, לטענתו, "מופיעים ומייצגים גם לקוחות פרטיים, שהקשר בינם לבין מעבידם העיקרי - אין בו ולא כלום".

"לי נראה", כותב עוה"ד בתלונתו, שבתופעה זו יש טעם לפגם ואף חשש ממשי שעקב עבודתו באותו מוסד ציבורי, רוכש עוה"ד השכיר לקוחות פרטיים חדשים".

ועדת האתיקה שדנה בתלונה, חזרה על עמדתה העקרונית: כל עוד המעביד מסכים שעורך דין המעסק אצלו כשכיר יקבל גם לקוחות פרטיים - אין בכך טעם לפגם ואין כל עבירה על כללי האתיקה המקצועית.

עו"ד - והצד שצדד

עו"ד רשאי במכתב-התראה לצטט ולא רק "להפנות להוראות כל דין"

כלל 24 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית). תשמ"ו-1986 אוסר על עו"ד לנקוט דרך איום בפנייתו לצד שכנגד, "אך רשאי הוא -

- (1) לפרסם אמצעים אשר מרשו יקום למימוש וכו'ו'ו'ו'.
- (2) להפנות את חשומי ליוני על הצד שכנגד להוראות כל דין.

ועדת האתיקה נתבקשה להבהיר, האם בפנייה בכתב רשאי עו"ד לצטט את "הוראות כל דין", או שמה משמעות הדיבור "להפנות" הינה איזכור שלא על דרך הציטוט.

חוות דעת הוועדה: עורך דין רשאי לצטט, בעת שיגור התראה בכתב בשם לקוחו, מהוראות כל דין, אך במקרה של ציטוט חובה לציין גם את האיזכור.

ניהול משרד

עו"ד אינו רשאי להשתמש לעבודתו בחשבון בנק פרטי המשותף לו ולרעייתו

חבר פנה לוועדת האתיקה בשאלות הבאות: האם מבחינה אתית רשאי עורך-דין לנהל את פעולותיו הכספיות של משרדו (הוצאות, הכנסות וכיוצ"ב) בחשבון בנק פרטי המשותף לו ולאשתו שאיננה עורכת דין? (האם בחשבון זה עורך הדין רשאי לציין ע"ג